

Koniec zasady „jedno państwo, dwa systemy” w Hongkongu

Marcin Przychodniak

30 czerwca stały komitet chińskiego parlamentu przyjął ustawę o bezpieczeństwie narodowym Hongkongu, a przewodniczący Xi Jinping ją podpisał. Ustawa weszła w życie 1 lipca. W wybranych sprawach narusza niezależność jurysdykcyjną Hongkongu, która była jednym z elementów zasady „jedno państwo, dwa systemy” odzwierciedlonej w prawnie wiążącej chińsko-brytyjskiej wspólnej deklaracji z 1984 r., dotyczącej przekazania regionu Chinom.

Dlaczego przyjęto ustawę?

Ustawa ma ułatwić pacyfikację protestów społecznych przeciwko coraz większej kontroli Chin nad regionem i zablokować działalność organizacji krytykujących rosnącą zależność od tego państwa. Destabilizacja sytuacji w Hongkongu w 2019 r. podważała wizerunek silnej władzy Xi Jinpinga, a ponadto wzmacniała tam nastroje autonomiczne, co potwierdziła wygrana stronnictw demokratycznych w wyborach lokalnych z listopada 2019 r. Chiny uznały, że z powodu pandemii COVID-19 inne państwa (np. USA) będą mniej skłonne do negatywnej reakcji. Wdrożenie ustawy do porządku prawnego regionu przy użyciu aneksu III ustawy zasadniczej Hongkongu (bez udziału lokalnej legislatury) to oznaka braku zaufania ChRL do hongkońskiej administracji, przed którą ukrywano treść aktu aż do jego upublicznienia 30 czerwca.

Jakie są główne postanowienia ustawy?

Ustawa penalizuje w porządku prawnym Hongkongu cztery działania wymierzone przeciwko ChRL: dążenie do secesji, dążenie do obalenia władzy, terroryzm i znowę z siłami zagranicznymi. Każde z nich zagrożone jest nawet karą dożywotniego więzienia. Terroryzm to także m.in. zakłócenie transportu publicznego, a znowa to nie tylko szpiegostwo, ale także np. wywieranie wpływu na proces decyzyjny władz. Pociągnięci do odpowiedzialności mogą być nie tylko mieszkańcy regionu, ale również obcokrajowcy, w tym również za czyny niepopołnione w Hongkongu. Ustawa powołuje specjalne instytucje, które mają nadzorować śledztwa i akty oskarżenia – kontrolowane przez ChRL i

wyłączone spod jurysdykcji władz regionu. Sędziów rozpatrujących sprawy dobierać będzie szef egzekutywy Hongkongu.

Co się zmieni w Hongkongu?

Już 30 czerwca wielu działaczy prodemokratycznych i organizacji, np. Demosisto, zawiesiło działalność. Część z nich przenosi się na Tajwan, do USA czy Australii. W praktyce będą zapewne kontynuować działalność w podziemiu, co utrudni i zmniejszy skalę przyszłych protestów. Obywatele Hongkongu usuwają konta w mediach społecznościowych, ale także plakaty z witryn sklepowych – wszystko, co może stanowić dowód ich „bezprawnej” działalności. Aktywność wzmożły stronnictwa prochińskie, m.in. oferując nagrody za donosy o łamaniu nowych przepisów. Ustawa ułatwi władzom chińskim kontrolowanie wyborów do legislatury zaplanowanych na wrzesień 2020 r. Wpłynie też na sytuację firm zagranicznych w Hongkongu, oskarżanych o wspieranie protestujących (np. HSBC). Ich działalność będzie oceniana pod kątem przepisów ustawy nie przez niezależne sądownictwo, ale przez organy ChRL.

Jakie znaczenie będzie miała ustawa w relacjach ChRL z innymi państwami?

30 czerwca br. 27 państw członków Rady Praw Człowieka ONZ (w tym 15 z UE) zarzuciło Chinom złamanie zasad wspólnej chińsko-brytyjskiej deklaracji. W podobnym duchu wypowiedziała się przewodnicząca Komisji Europejskiej. Przyjęcie ustawy wpłynie na zaostrzenie polityki UE wobec Chin. Dla Unii istotne będzie wsparcie chińskiego społeczeństwa obywatelskiego w Hongkongu, które teraz

KOMENTARZ PISM

podlegać będzie takim samym ograniczeniom jak w ChRL. Wielka Brytania wyraziła zgodę na osiedlenie się posiadaczy paszportów „zamorskich” z Hongkongu (prawie 3 mln osób) na jej terytorium. USA już wprowadziły ograniczenia eksportu wybranych technologii do Hongkongu i wizowe dla urzędników ChRL, ale rozważają nawet anulowanie

specjalnego statusu ekonomicznego regionu w ustawodawstwie amerykańskim. Byłby to dodatkowy argument dla firm rozważających wyjście z Hongkongu. Jednak ze względu na kryzys gospodarczy w USA i w UE proces ten nie będzie masowy.